

J. H. 3159

Ye
5168

AD
ORATIONEM ANNIVERSARIAM
MEMORIAE
ILLVSTRIS ATQVE EXCELLENTISSIMI
DOMINI
AVGVSTI IVSTI,
CANCELLARII
EPISCOPATVS MERSEBVRGICI QVONDAM GRAVISSIMI, SPLENDIDISSIMI,
CONSECRATAM
FVTVRO DIE IOVIS D. XXVIII. IVN. MDCCLXIV.
HOR. VIII. MATVT. AB SE HABENDAM
OFFICIOSISSIME ET HVMANISSIME INVITAT,
SIMVLQVE
DE
FVNERIBVS SOLEMNIORIBVS,
NOSTRA DENOMINATIONE IDIOTICA
Beyerleichen,

EXPONIT
ADAM DANIEL RICHTERVS,
GYMNAS. DIRECT.

Demortuos lugere non modo humanum est, quia nostros amissimus, sed praeter officium humanitatis pietas quoque cum prudentia postulant, ut corpora defunctorum in sepulchro condantur honeste. Deurare enim mortuos, quae *Essedorum*, *Brahsiensium* in America *Massagetarumque*, horrida et inculta uita hominum, consuetudo fuisse traditur, in sterquilina abijcere, canibus, auibis aliisque feris objicere, uel fenes etiam, sicuti olim apud *Romanos* usitatum erat, de rupe praecipitare, quam quaeleo immane id est et inhumanum? *Perfae* mortuos suos cera, *Syrii* myrrha, aloe, cedro, melle, sale, bitumine et resina oblitos domi seruabant, exulio autem *Romanis* cum multis gentilibus communis ideo inlicita erat, quia longinquis uellis obruti erui cognouerant mortuos. *Syllam* quidem, Dictatorem Romanum, uidemus in iis libris, qui passim de illo exponunt, cremari uoluisse, quando quidem mortuorum ossa et sepulchris eruta in fluium mergi iusserat, ne idem ab hoste ludibrium eius cadauer a Vulcano in cinerem redactum pateretur. Sed ut nil dicam de superstitione, qua credebant, animam non nisi hoc modo a corporis sordibus purgari adque suam naturam redire posse, teste *Ouidio*, qui dicit Eleg. IV. lib. I. Trist. *Spiritum et uacuas prius hic tentandam in auras ire et in tepido rogo deserere ossa*, quis quidem non uidet, exultionem mortuorum uiolentam esse. Praeterea haec mortuorum comburendi cadaueris consuetudo, quae pestis tempore propter odorem graueolentissimum certe per se noxia sit, in peregrinationibus per solitudines molesta, in bello autem impedimentis plena et omnino omnino tempore sumtuosa habenda est. Cum defuncto enim rogo, qui magno lignorum cumulo extruebatur, imposito multa pretiosa, ut uestes, arma, odores uarii atque alia, quae defuncto in uita chara fuerant, simul solebant cremari. At uero, ut per longos seculorum cursus incorrupta perdurarent, cadaueribus humanis conditura, quae ex uariis odoribus et aliis multis confecta fuit, robur et firmamentum inducendi ratio, quia naturae humanae repugnat, magna impedimenta quae subesse possunt habet, et sumtus requirit, qui sine dubio inuidiosi melius uiuentibus distribui possunt, maxime autem ideo, quia, uti Theologi dicunt, ad cinerificationem ex dicto Domini, non uero ad consecrationem a putredine corpora mortuorum relinquuntur, prorsus minime adprobri potest.

Quoniam uero Christianis nihil adimat, ubicunque sepeliantur, uerum etiam sit, quod non tantum terra sed et mare aliquando mortuos suos reddere debeat, tamen humatio cum honorifica funeris ad coemiterium deductione, quae honestos ciuissus loci mores sequitur, certe Christianis optime conuenit. Hunc morem terra sepeliendi defunctos a Deo ipso introductum, Gen. 3, v. 19. ut cadaueris structura ab ipsa natura iisdem, quibus id produxit, manibus in suas partes et cognatam speciem eo citius dissoluatur, secuti sunt omnes fideles primaetae actatis, et ipse Saluator suo exemplo eundem confirmare uoluit. Quum uero humatio optima defunctos sepeliendi apud nos ratio sit, officium humanitatis circa illam mortuis exhibendum potissimum in eo consistere debet, ut superfites humationem istam nec nimis diu differant, nec nimis maturent. Nam qui foeter ex putredine cadaueris existit, summum periculum adferre potest pestis et morbi epidemici tempore praesertim, et in maturatione nimia uerendum est, ne uiui pro mortuis sepeliantur, id quod Imperatori Zenoni, Iohanni Scoto, Theologo, et aliis accidisse dicitur, omnino autem saepius accidit. Itaque non in primis solemnitas quaedam, sed potius haec eadem causa fuerit, cur ueteres *Romani* pollinctores haberent, qui aliquoties mortuos aqua calida abluabant, nec non praeficas, quae per interualla uehementer circa cadauera conclamabant, ut, si uitalis spiritus exclusus modo esset per subitanum morbum, apoplexiam, ecclasiā, in quibus omnibus et aliis homines omni sensu et motu destituti ueluti mortui esse uideantur, et sic anima fortasse in corporis latebris delitesceret, per caliditatem aquae et conclamationem octiduanam excitari posset. Inde facilis intelligendi ratio est, conclamatos Romanis dictos esse, quibus nunc spes reuiuiscendi amplius non erat. Et sic fati perspicuum est, superfites ante certos esse debere de morte sui defuncti, quam corpus eius terrae et aeternis tenebris mandare uolent.

Si uero humanitas cum prudentia uiuentium in defunctos requirunt, ut humatio omnibus aliis modis iusta obseruandi praeferenda et, sicuti generatim hominibus, sic Christianis praesertim conueniens sit, certe pietas etiam in defunctos adhuc postulat, ut in sepultura ipsa ceremoniae adhibeantur ac ritus solemnes, qui pro consuetudine loci, tum autem pro dignitate cuiusuis defuncti conueniant. Quemadmodum autem, si quando ea, quae mortuorum sepeliendi iam honestas sit, dubia est, obseruantia diiudicari debeat, multi Principes et Magistratus ampliter satis et commode perisque in locis legibus suis praecipunt. Et si enim nemo sapiens assentitur inanibus hominibus illis, qui opinantur, quod ceremoniarum et rituum frequentatio ipsum humanitatis officium mortuos intra terram reponendi constituat, tamen nemo est, qui neget solemnitates non parum honestam humationem exornare posse. Quid mirum igitur, si praeclearis uiris, quum omnes sumtus in qualibet alia sepultura luxum arguentes simpliciter reiiciendi sint, uiris bene meritis, uel iis etiam, qui omnium rerum copia afflucebant, quibus quidem pro genio seculi licet peruerso magnificentia aut saltem dignitas quaedam conuenit, hac in re amplius aliquid aliquando concedi uides? Etenim, quae sepultura in gradu excellentiori et eminentiori solemnitas proprie uereque dicitur, ea praeter ciues, qui magna multitudine funus ad coemiterium uestibus sequuntur luctui accomodatis, suas quasdam et proprias solemnitates habet.

Iam exempli causa ponatur *pulsus omnium campanarum* non illo solum die, quo funus ducitur, sed qui singulis diebus per integram horam et in funere Magnatum una plures septimanas repetitur, quae quidem sepultura foemnior *Zittauiae* idiotico nostro et antiquo uocabulo *Beuer-Teiche* nuncupari solet. Huius uocabuli origo quae sit nondum, si recte nouerim, ullibi ex insituto dispatatum est. Alii igitur, qui antiquas res diligentius perscrutari solent, uiderint de mea huius uocis nostrae idioticae hac et illa suspitione, quibus ego totam submittere lubens uolo. Si quis solemniora haec funera et initium illorum ad Anglos uel antiquos inferiores Saxones referre uelit, uocabulum hoc nostrum, *Beuer-Teiche*, a fodiendo uel defodiendo tractum esse dicit, quia fodere et defodere anglice *burg*, fossio autem et defossio, *Teiche*, *Begräbniß*, anglice *burging* appellatur, et quidem confundendo formas a *burn*, uid. *Wachter. Glossar. p. 155.* hodie *bernen*, nos *brennen*, graece *πυρῆν*, latine urere, hebraice *באר*, fodit foueam, cum *בער*, arsit, *בערה*, incendium, facit, ita ut uox haec idiotica *Beer-Teiche*, *BeuerTeiche*, olim defuncti combustio fuerit, uti Iudaeis sic etiam septentrionalibus populis olim satis usitata. Quoniam uero in his nostris solemnioribus funeribus, *Beuer-Teichen*, Urbis antiqua consuetudo est, ut unus campanarius modo unam partem maioris campanae pensili introrsum et mobili malleo medio in pulsu omnium aliarum campanarum per breuia interualla semper ter pulset, quae quidem singularis pulsatio concentum campanarum mirabiliter musicum efficit, uocabuli huius nostri idiotici origo Slaeonica potius esse uideatur a *peru*, *piuru*, i. e. pulso, uid. *Wachter. p. 97.* unde *baeren*, nostri homines multis in locis iam adhuc usitate dicunt *beren*, *ausberen*, et sic, e. ie. in ei mutato, *beiern*, *Beier-Teiche*, uti in Franconia *Beir* pro *Bier*; uel etiam a *Berla*, uel *Berlo*, ein *Stab*, ein *Stoß*, ut quasi haec pulsatio in funeribus solemnioribus usitata reliqua esse uideatur ab antiquo ritu, quum, campanis nondum usitatis, *Σηκορσεν* haberent tabulam ligneam, quam pulsabat temporum Custos malleo ante fores templi, quoties plebem moneri uel conuocari uolebant. Nolim tamen facere cum iis, qui putent, rationem dicens quibusdam in pagis *zusammen beiern* eiusdem originis esse, cui suspitioni aduerfatur uocabuli significatio, quae est *verhofen*, zu *Hofe* melden, anmelden, ut potius esse uideatur in pagis *zusammen beiern* uox anglica a *Burg*, der *Herren Hof*. Haereo autem inter scribendum, an denominatio nostra *Beuer-Teiche* celeri pronuntiatione fortasse corrupta sit, prout mos erat superioribus temporibus, et exprimat eine *Bürger-Teiche*. Locus enim habitandi communis dicebatur olim a bawen *Bauer*, apud antiquos *Byr* uel *Bur*, ciuitas, hodie *Weyern*, quae quidem uox in compositis occurrit *Blaubeyern*, *Kauffbeyern*, et a *Bur* est *Burmester*, praefectus urbis, sic *Salzburg*, cet. uid. *Wachter. p. 131.* ita ut uoce nostra idiotica *Beuer-Teichen* olim fuerint *Bür-Teichen* uel *Byr-Teichen*, et uocabulum *ausberen*

F. K. y. e 5168

x 338 7072

em ui Aduerbiū aus, quod locale est et praesentiam in loco excludit, abitum et discessum eius ex urbe significare debeat. Quum autem olim, id quod satis notum est, soli Senatores *Cives* dicerentur, unde Consul in Senatu adhuc uocabulo suo nuncupari solet *Bürgermeister*, *Magister Citium*, coniectura non difficili ego adducor, fortasse nostra funera solemniora *Beyer-leichen* fuisse funera senatoria, *Bur-leichen*, *Byr-leichen*, et e. addito *Beyer-leichen*, *Bürger-leichen*, i. e. *Natsherren Leichen*, uel funera eorum, quibus eadem praerogatiua et dignitas sua quaedam conuenit? At quanam istarum opinionum optima? Periculosum est in tempestate marina Palaemonem agere et rectam instare uiam, mihi autem difficile est certum quid constituere, ubi tam multae uocis origines esse possunt, quae singulae his illis eruditis fortasse ardeant. Interim si in his funeribus nostris solemnioribus potius dignitas et praerogatiua spectari debeat, quam actio solemnitatis in pulsando campanam per interualla semper ter repetenda, quae aliquando non adhibita tamen funus solemne nuncupationem hanc suam solemnem, *Beyer-leiche*, obtinere potest et solet, nolo quidem sententiam illorum reprobare, quae tota in ostentatione et splendore fuit, quum non sine re, licet sine bona Etymologia, aliquando suspicati sint *Beyer-leichen* esse *Pairs-leichen*, funera magnorum hominum, quae quidem denominatio uocis hybridae ex uoce Gallica *Pairs* uitio pronunciationis nata est, ut non melior deriuatio esse uideatur, si haec funera nostra *Beyer-leichen* a uoce Slauiorum *Bera*, fortis, praecipuus uir, exempli loco ponas *Bernhard*, uel a *haer*, *bar*, feretrum, capulus, quo mortuus effertur, *biere* apud Armoricos, *βίρις* graeco, אבר, fugit, abicit, *beer* anglice, unde *baeran* gothice, ferre, portare, *βίρα* graeco, hodie apud Saxones inferiores *baeren*, forabice *beru*, uid. *Wachter*, p. 116. et *Frenzel Orig. Sorab.* p. 1. et 1055. dicta esse equidem dicere audeam. Sed alia huc facientia ut alii olim suspeditare uelint, rogati sunt. Reliquum ludicram putamus esse denominationem uocis *Beyer-leichen* a *Beir*, nostra pronunciatione *Bier*, eine *Beier* uel *Bierleiche*, i. e. *Bürger-leiche*, quia soli *cives*, non autem reliqui incolae urbis iure braxandi gaudeant, et pro opera pulsantium campanas aliique Libitinariis cereuisia olim data sit. Illud etiam adhuc animaduerto, absonam esse Etymologiam, si quis uocem nostram idioticam *beyern* ex antiqua uoce apud *uetores Germanos* usitata *Beyarden* uelit deducere, uid. *Philipp. Defens. Beschreibung der Stadt Amsterdam*, p. 325. quum haec uox certe non *sonum* significauerit *tintinnabilis* et *campanis excitare*, ego uero potius putem antiquum illud *Beyarden* esse idem, quod nostri dicunt *beerden*, *beerdigen*, *Beyart* uero *Beerdigung*.

Tam ad *Virum* ex natuitate, doctrina et muneris amplitudine *Illustrem* olim et *Excellentissimum Iure Consultum*, *Dominum AVGVSTVM IVSTVM, Cancellarium*, quum in uiuis esset, apud Principem Merseburgensem *Grauffimum* uocor, ob merita sua funere solemniissimo, quod habuit, dignissimum, cuius diuis manibus memoria quotannis exhibenda futuro die Iouis d. 28. Iunii sanctissime recoletur in Gymnasio nostro.

Oratio nostra commemorabit Ideam uiri Aulici et aliorum, qui non priuati sunt, quam ut ex superiori cathedra superioris Auditorii in Gymnasio nostro audire uelit MAGNIFICVS et AMPLISSIMVS SENATVS, summe REVERENDVM SACERDOTIUM cum omnibus LITTERATIS Urbis nostrae NOBILISSIMIS et EXCELLENTISSIMIS, rogo et enixe obtector. P. P. I. Trinit.
MDCCLXIV.

Z I T T A V I A E
T Y P I S I O A N N I S E R N E S T I S T R E M E L I I .

211

AD
ORATIONEM ANNIVERSARIAM
MEMORIAE
ILLVSTRIS ATQVE EXCELLENTISSIMI
DOMINI
STI IVSTI,

CANCELLARII
GICI QVONDAM GRAVISSIMI, SPLENDIDISSIMI,
CONSECRATAM
OVIS D. XXVIII. IVN. MDCCLXIV.

II. MATVT. AB SE HABENDAM
ME ET HVMANISSIME INVITAT,
SIMVLQVE

DE
S SOLEMNIORIBVS,
NOMINATIONE IDIOTICA
eyerleichen,

EXPONIT
DANIEL RICHTERVS,
GYMNAS. DIRECT.

